

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 144. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194650134512/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

Dertil kom så rollen som kritiker og redaktør af *Flyveposten*, som han med store afbrydelser udgav helt frem til 1837, hvor den blev afløst af det kortlivede *Perseus*, 1837-38. Men derudover udøvede Heiberg også det filosofiske håndværk i den række af skrifter, han udsendte i forbindelse med sin stilling som docent ved den militære højskole fra 1830.

Alle disse forehavender var nok dikteret af økonomiske og karrieremæssige hensyn, men Heiberg havde også mere idealistiske motiver, som man med et moderne udtryk kunne kalde kulturpolitiske. Fundamentet for den heibergske kulturpolitik var filosofisk – inspirationen fra Hegel.

Sådan ser det ikke umiddelbart ud. Ganske vist hævder Heiberg i vaudevilleopsatsen, at digteren skal »undervise sine Tilhørere, berigtige deres Smags, men han forestiller sig ikke, at dannelsen primært skal erhverves ad intellektuel vej. I sin artikel *Om vore nationale Forlystelser* fra *Flyveposten* Nr. 84-86, 1830 skriver Heiberg: »Man indbilder sig, at Smagen især skal uddannes ved æstetisk Læsning og Kunstnydelse; men der gives et langt simplere Middel dertil i hele Indretningen af det huuslige Liv» (VIII s. 480). Og så remser Heiberg eksempler op, som dækker alt fra møblering til ægteskabeligt samliv og børneopdragelse, kort sagt alt det elementære, som opfylder størstedelen af et menneskes liv. Hans pointe er den, at hvis hverdagslivet ikke gennemtrænges af den gode smag, og det vil i praksis sige: bevidst formning, så bliver vanerne, behovene, tingene et mål i sig selv, sådan at mennesket bliver stikkende i det rent materielle. Dermed er vejen for al højere åndelig virksomhed og udvikling blokeret. Litterær dannelse forudsætter – dannelse. For »det er det samme Skjønne, der gaer igjennem Alt, men har man ikke opfattet det i det daglige Liv, saa vil man endnu mindre forstaae det i den æsthetiske Idee-Verden» (VIII s. 480-481).

Dannelse er altså et spørgsmål om udvikling væk fra det uartikulerede, blot vanemæssige forhold til den elementære behovsverden frem mod stadigt dybere indsigt i den egentlige virkelighed bag ved den materielle. Og så er vi tilbage ved Hegel. Heiberg bestemmer filosofiens opgave som erkendelsen af den evige eller spekulative idé. Virkeligheden er ikke den konkrete foranderlige og forgængelige materielle verden, for »alt Endeligt ophæver sig selv (...) al Realitet er mere end Realitet» (X s. 198-199).